

5 KELLARINMÄKI

Kangasmetsän moninaisuus

Ukkolanrannan ja tien väliin sijoittuva metsä on ollut martinniemeläisten virkistysaluetta koko kylän tunnetun historian ajan. Aiempi käyttö muun muassa viljelyksenä ja laitumena on vaihtunut ulkoiluun, marjastukseen ja sienestykseen. Laajalle ranta-alueelle on vapaa pääsy. Metsän kaavoittamista asuinkäyttöön on vastustettu kahteen otteeseen kansanliikkeen voimin, mikä osoittaa, että Kurtinhaudan rantametsä on tärkeä martinniemeläisille, myös monille kauempanakin asuville. Se on edustava lisä myös Oulun virkistysalueiden ja uimarantojen joukossa.

Kurtinhaudan havupuuvaltainen metsikkö poikkeaa Martinniemen yleismaisemasta korkeine, yli satavuotisine puineen ja muodostaa tuulensuojaa itäpuoliselle taajamalle. Seudun tuulisuus näkyy esimerkiksi siinä, että rantametsästä kaatuu aina suurimpien myrskyjen aikaan puustoa, myös metsän sisäosissa on tuulenkaatoja. Metsän avaruutta korostaa vuoden 1986 alapuuston hakkuu, joka on lisännyt metsän valoisuutta ja viihtyisyyttä. Tämä paikka, Kellarinmäki, on yksi rantametsän monista kummuista. Paikalla on ollut aikoinaan Satamajärventien pohjoispään asukkaiden kellari.

Kurtinhaudan metsikkö soveltuu hyvin koulujen opetuskohteeksi, koska suppealla alueella on useita luonnontilaisia biotooppeja. Maastonmuodot, kasvisto ja linnusto tarjoavat paljon opetusaineistoa. Alue on säilynyt sekä kasvillisuudeltaan että maisemaltaan ehjänä, vaikka se sijaitsee taajaman kupeessa ja sitä on käytetty uimarantana sekä ulkoilualueena jo pitkään. Rannalta voi yhä löytää yksittäisiä tyrnipensaita harmaaleppien ja kivikoiden kätköistä. Ranta muuttuu kuitenkin nopeasti variksenmarja-puolukkatyyppin mäntykangastyypiksi.

Kiiminkijoen suulla on kaksi saarta, Hellänletto ja Ristikari. Jälkimmäinen on melkein kasvanut kiinni mantereeseen ja siellä on saunamökki. Molemmissa on jo paju- ja leppävaltaista puustoa sekä koivuja. Rankimmin saarten puustoa koetteli vuoden 1977 raju jäidenlähtö, joka jyräsi Hellänleton lähes paljaaksi luodoksi.

Proomurantaan majoitetut, satamatöissä jatkosodan aikana olleet venäläisvangit saivat kuljeskella vapaasti metsässä poimimassa marjoja ja sieniä. Vangit poikkesivat myös taloissa, ja kurtinhautalaiset antoivat heille leipää ja muuta ruokaa. Maksuksi vangit tekivät puiden juurista ja pajuista koreja ja vasuja. Yksi vangeista oli kuvanveistäjä. Hän lahjoitti erääseen taloon kipsisen rintakuvansa, jota sanottiin "Rostoviksi". Rintakuva kulki mukana lasten leikeissä.

- Se on sotavangin pää. Niitä asui sota-aikana suuressa punaisessa talossa proomutelakan rannassa. Ne lastasivat laivoja redillä. Ne saivat kulkea melko vapaasti ja kerätä metsästä marjoja ja sieniä ja kerjätä taloista. Tämä pään tekijä kävi meillä. Annoin sen kuokkia perunoita pottumaasta ja leivän kannikoitakin kokosin sille pussiin. Meillä oli itselläkin tiukkaa ruoasta. Se toi myöhemmin lahjaksi tämän pään. Sanoi veistäneensä kuvan itsestään. Se oli kuvanveistäjä Rostovin kaupungista ja maailmankuulun kuvanveistäjän Väinö Aaltosen hyvä ystävä. Siitä Aaltosesta se puhui paljon. Minä en siitä kaikkea ymmärtänyt, kun en ole venäjää opetellut. Sain mummolle, että pään täytyi olla arvokas, koska se oli nimimiehen tekemä.

Rostovi kulki milloin kenenkin kainalossa, eniten kuitenkin minun mukana. Kun kaivoimme soraontulle pitkän tunnelin, Rostovi oli työnjohtajana. Se seisoi topakkana montun reunalla suuren kannon päällä ja seurasi uurastusta. Lintulan poikien omatekoisella kanootilla kävimme esittelemässä Rostoville jokisuun kaikki saaret ja parhaat onkipaikat. Ristikarin rannassa kanootti kaatui ja Rostovi oli hukkuu. Mutapohjasta pölähti sakea musta pilvi, joka sekoitti veden niin perusteellisesti, että saimme hakea ja tonkia pohjaa tovin aikaa ennen kuin Rostovi löytyi. Siinä rytkäksä tai jossain myöhemmässä Rostovin päähän tuli syviä juomuja ja olkapäästä lähti palanen pois.

Ote Joni Skiftesvikin novellista Rostovi (novellikokoelmassa Tuulen poika, 1985).